

**ВОЛИНСЬКИЙ ГУБЕРНАТОР І ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОР У ВЗАЄМОДІЇ ТА
ПРОТИРІЧЧЯХ (КІНЕЦЬ XVIII – ПЕРША ПОЛОВИНА XIX ст.)**

Проблема формування влади належить до запитуваних тем історії України, коли зростає інтерес до форм і методів, якими та забезпечувала потреби населення і держави. Запропоноване дослідження з'ясовує їх на прикладі взаємовідносин між волинським губернатором – представником губернського рівня влади і генерал-губернатором – регіональної влади.

Функціонування цих інституцій перебувало у полі зору істориків вже з 80-х рр. XIX ст., й вони висловлювали різні погляди на доцільність запровадження генерал-губернаторств, розмірковуючи над тим, як відбувалося розмежування їх повноважень з губернатором. Олександр Градовський зауважив, що посада генерал-губернатора перетворилася з адміністративної на політичну, а отже на територіях, де вона запроваджувалась, відмінності в управлінні лише поглиблювались. Автор доводив, що ті значно ускладнювали становище губернаторів, які «несли основний тягар управління» [1]. Протилежну думку висловив Олександр Романович-Славатинський (?) у праці «Генерал-губернатор или губернатор?». Аналізуючи діяльність київських генерал-губернаторів, автор обґрунтовував необхідність цієї інституції влади в краї, де переважало неросійське населення. Серед переліку їхніх функцій виділив головну – інтеграційну, яку не могли виконати губернатори через брак повноважень, а часто і авторитету серед місцевої знаті [2].

Генерал-губернаторства як механізм управління українськими землями у складі Російської імперії дослідила Валентина Шандра, яка визначила особливості цієї форми влади, відмінності її функціонування на різних територіях та етапах історичного розвитку, а також виявила пропоновані ними шляхи усунення локальних особливостей у законодавстві, соціальних структурах та формах землеволодіння [3]. Японський дослідник Кімітака Мацузато доводив, що запровадження генерал-губернаторства на територіях

Російської імперії залежало від лояльності етносів, що її населяли, й умовно поділив на три частини: «внутрішні губернії», де надгубернська влада не застосовувалась, генерал-губернаторства на чолі з «генералами-хозяйственниками» та «генералами-етнополітиками». До останнього він відніс Київське, управління яким здійснювалося не за загальноросійськими законами, а тому потребувало влади персональної, оперативної, харизматичної й, навіть, надзаконної, що її уособлював генерал-губернатор [4]. Московська авторка Любов Лисенко розглянула еволюцію генерал-губернаторств, визначила їх роль під час інкорпорування територій, зосередивши увагу на соціологічних портретах губернаторів та генерал-губернаторів Російської імперії [5]. Андрій Мінаков з Орла розглядав губернаторський корпус Чорноземного центру у взаємовідносинах з верховною владою, а також генерал-губернаторами та дійшов висновку, що ті брали активну участь у кадровому забезпеченні губерній [6].

Наукова новизна результатів цього дослідження полягає у з'ясуванні основних форм та методів співуправління та залагодження спірних питань між волинським губернатором та генерал-губернатором.

Створення інституції генерал-губернаторства на колишніх річпосполитських територіях відбулося раніше офіційного запровадження губернської моделі управління. Генерал-губернатор М. М. Кречетніков отримав широкі повноваження для здійснення адміністративних та поліцейсько-фінансових перетворень, які багато у чому повторювали губернаторські з тією різницею, що наміснику одночасно підпорядковувались не одна, а декілька губерній. Павло I відмовився від генерал-губернаторств, але на територіях, які потребували додаткового силового контролю, призначив військових губернаторів. Їх повноваження окреслювались уставом «Про польову піхотну службу», виданому 29 листопада 1796 р., які у загальних рисах збігалися з функціями комендантів, а для забезпечення адміністративного регулювання їм підпорядковувалась місцева поліція [7]. Особливими розпорядженнями на них покладалося адміністративне управління. Військові губернатори, на відміну від цивільних,

призначалися лише до деяких губерній, зокрема прикордонних, де дислокувалися значні військові формування. Коменданти міських гарнізонів звітували їм про злочини, скоєні офіцерами чи солдатами, а через місцеву поліцію він також дізнавався про лояльність населення підпорядкованих губерній, стежив за підозрілими особами [8]. Таким чином повноваження військових губернаторів, що управляли цивільною частиною, були близькими до повноважень генерал-губернаторів. Свідченням цього стало заснування канцелярії подільського військового губернатора 1796 р., якому в питаннях цивільного управління підпорядковувалися Подільська, Волинська та Мінська (до 1801 р.) губернії. Військовий губернатор мав ширші повноваження, ніж цивільний. Особливим дорученням імператора новопризначеному військовому губернатору О. А. Беклешову наказувалось розслідувати наскільки безпідставними були чутки про хабарництво Т. І. Тутолміна, що ускладнило відносини між шляхтою та місцевою адміністрацією [9, 13]. Слідство не виявило зловживань колишнього генерал-губернатора, натомість з'ясувало розкрадання державного майна віце-губернатором І. Т. Арсенєвим, який виконував обов'язки волинського губернатора [10, 1-3].

Подільські військові губернатори ініціювали запровадження у головних судах російської мови разом з польською, повернення колишніх назв становим дворянським інституціям [11, 368]. Військовий губернатор А. Г. Розенберг активно здійснював цивільне управління, зокрема зобов'язав міську та земську поліцію надсилати відомості про поміщиків, в маєтках яких оселяються іноземці [12, 105], а також схвалював на посадах виборних урядовців, представлених волинським губернатором [13, 504]. Широкі повноваження обумовлювалися також особистою довірою верховної влади, оскільки імператор призначав військових губернаторів з відомих йому генералів. Останнє відіграло важливу роль у з'ясуванні особистих протиріч, зокрема подільський військовий губернатор І. М. Ессен ініціював звільнення начальника Волинської губернії Г. С. Решетова за несумлінне

виконання посадових обов'язків та відсутність «должного уваження» військовому керівництву [14, 98].

Відносини подільського військового губернатора та волинського цивільного змінилися за врядування М. І. Комбурлея, який з 29 січня 1813 р. управляв територією на правах генерал-губернатора [15, 61]. У його руках зосередились адміністративні повноваження та нагляд, а також право самостійно приймати рішення щодо благоустрою губернії. За його врядування подільський військовий губернатор мало втручався у внутрішні справи Волинської губернії, яка до 1839 р. підпорядковувалася військовому губернатору. Ці взаємовідносини обмежувались інформуванням, коли слід було узгоджувати покарання за незаконний перетин кордону чи арешти дезертирів [16].

Після польського Листопадового повстання 1830 р. виникла необхідність змінити управлінський механізм для швидшої інтеграції територій Правобережної України у складі Російської імперії. 1832 р. було утворено Київське генерал-губернаторство у складі Київської, Подільської та Волинської губерній. Його завдання полягало у зміцненні російської присутності у краї, інтегруванні регіону у загальноросійську систему шляхом усунення місцевої еліти від врядування на анексованих землях, у переведенні частини шляхти до стану платників податків та залученні її до рекрутської повинності. Виконання цих непопулярних серед населення завдань потребувало єдності місцевої та регіональної влади.

У системі губернського управління генерал-губернатор здійснював загальний нагляд за діяльністю губернських органів влади, розробляв заходи для зменшення чисельності місцевої шляхти. В. В. Левашов шукав порозуміння з представниками місцевої еліти, а тому не вдавався до різких змін. Д. Г. Бібіков, навпаки, посилив інтегрування регіону у загальноросійську систему. За його ініціативи була створена Київська центральна ревізійна комісія для перевірки дворянських депутатських зібрань на предмет видачі документів про дворянське походження шляхти. У Волинській губернії діяли конфіскаційні комісії, що розбирали справи про

вилучення майна в учасників польського повстання та його передачу у державну власність. Їх очолив губернатор, який звітував генерал-губернатору про хід конфіскацій, подавав кількісні характеристики відібраних маєтків. Головний начальник краю схвалював штатний розпис губернських установ, в тому числі і конфіскаційних комісій. Справи, які стосувались збільшення чисельності чиновників місцевих органів влади чи виділення додаткових асигнувань обов'язково передавались на розгляд до Києва [17].

Волинський губернатор узгоджував заходи з генерал-губернатором при впровадженні інвентарних правил, що захищали селянина, вводячи фіксовані розміри земельних наділів і повинностей [18, 6-8 зв.]. Виконання цього завдання було можливим завдяки тісній співпраці київського генерал-губернатора з волинським губернатором. Останній звітував перед Д. Г. Бібіковим про результати діяльності особливого комітету, який накопичував інформацію та розглядав інвентарні відомості [19, 273]. Підвищенню значимості цієї справи сприяло особисте схвалення генерал-губернатором інвентарів для кожного маєтку, який до того ж вимагав від начальників доповідати про факти жорстокого поводження поміщиків з селянами, особливо самогубств, про використання селянської праці у святкові дні тощо. Рішення у справах про смертельні випадки кріпосних палата кримінального суду передавала губернатору, а указом від 15 жовтня 1848 р. їх особисто переглядав генерал-губернатор. Він же отримав право накладати опіку на маєтки без традиційного попереднього розгляду справи на дворянських зібраннях [3, 281].

Після Листопадового повстання 1830 року верховна влада посилила впровадження російської освітньої мережі. Відбулося відкриття Волинської губернської гімназії, яка знаходилась під опікою генерал-губернатора та безпосереднім наглядом начальника губернії. Останній звітував київському сановнику про становище та потреби місцевих гімназій та повітових училищ. 9 листопада 1840 р. Г. С. Лошкар'єв повідомляв Д. Г. Бібікову про незадовільний стан будівлі Рівненської гімназії: тісноту, вологість, що призводило до погіршення здоров'я учнів [20]. Генерал-губернатор

ознайомлювався з кошторисами витрат на ремонт шкільних приміщень, субсидював їх з коштів, виділених для управління губернією.

Спільними зусиллями волинський губернатор та київський генерал-губернатор зміцнювали становище православної церкви. Це завдання стояло перед місцевою адміністрацією до утворення Київського генерал-губернаторства і покладалось на губернаторів, однак за врядування Д. Г. Бібікова воно переслідувало ще й політичну мету. Останній підвищував авторитет православної церкви в приєднаних губерніях – сприяв побудові нових храмів, а також намагався змусити католицьке духовенство змінити вороже ставлення до місцевої адміністрації [21, 273]. Поліцмейстери та справники звітували волинському губернатору про те, як проводилась секуляризація майна греко-уніатських монастирів після їх воз`єднання з православною церквою [22, 1-6]. Такого ж змісту відомості отримував генерал-губернатор, який таємно розпорядився, щоб волинський губернатор наглядав за духівництвом, що здійснювало церковні треби для військових та стежив за тим, щоб між ними не виникали глибші взаємини [23, 25 зв.].

Кар'єра волинського губернатора залежала не лише від виконання власних повноважень, а й від налагодження співпраці з київським начальником, а тому той намагався протекціонувати відомих йому осіб на цю посаду. Це право використав генерал-губернатор О. Д. Гур'єв, який сприяв призначенню 21 березня 1837 р. О. І. Звегінцева волинським губернатором, що до цього п'ять років обіймав посаду чиновника з особливих доручень при ньому [24, 2-6]. Він не мав досвіду служби на губернаторській чи віце-губернаторській посаді, тоді як така умова уже широко застосовувалася в управлінській практиці.

Д. Г. Бібіков сповна контролював призначення чиновників на губернські посади, особливо – губернаторів. Він особисто доповів міністру внутрішніх справ про звільнення начальника Волинської губернії Г. С. Лошкарьова, мотивуючи нездатністю того управляти. Зокрема, його обурювала поведінка дружини волинського губернатора, її численні любовні пригоди. Від насмішок панства Г. С. Лошкарьов ставав грубим, мстивим – риси несумісні

з його посадою [25, 2 зв.-6]. Триразове звернення міністра до генерал-губернатора про рекомендацію відомих йому кандидатур вказують на те, що чиновники призначалися не інакше, як за попереднім з ним узгодженням.

Призначення чиновників на службу у місцеву поліцію також погоджувалося з Д. Г. Бібіковим. Від поліції він отримував інформацію про випадки дезертирства, арештів безпаспортних осіб, несанкціоновані зібрання населення. Поліцмейстерам, городничим, земським справникам генерал-губернатор наказував, що про Волинську губернію він «хочет знать все, что может знать» [26, 7-24 зв.]. 27 квітня 1844 р. комітет у справах західних губерній задовольнив вимогу генерал-губернатора про заміщення чиновниками місцевих виборних суддів, діяльність яких не задовольняла головного начальника краю. У цьому випадку зарахування їх на ці посади відбувалося без участі губернатора [3, 284].

Практика погоджувати з генерал-губернатором кадрові призначення була законодавчо оформлена «Загальною інструкцією генерал-губернаторам» від 29 травня 1853 р. [27, 260]. Відтепер генерал-губернатор контролював заміщення практично усіх чиновників, а не лише губернаторів. На вакантну посаду радника Волинського губернського правління губернатор рекомендував чиновника, який довгий час служив у його канцелярії, натомість генерал-губернатор розпорядився про призначення відомого йому титулярного радника Дейшу, який перебував на цій же посаді у Київському губернському правлінні [28, 9]. Продовж першої половини ХІХ ст. така практика лише зміцнилася. Наступник Д. Г. Бібікова генерал-губернатор І. І. Васильчиков відмовив міністра внутрішніх справ перевести на посаду начальника Волинської губернії київського губернатора П. І. Гессе. Основним аргументом стало те, що П. І. Гессе був не настільки заможним, щоб забезпечити собі гідне перебування на цій посаді. Генерал-губернатор не нарікав на управлінські здібності цього чиновника, а, навпаки, відзначив уміння швидко входити в курс справ, ефективно виконувати спеціальні завдання [29, 1-2], що дає підставу зауважити: матеріальне становище майбутнього волинського губернатора відіграло ключову роль. Міністр

врахував думку намісника, оскільки той краще був обізнаний зі специфікою управління Волинською губернією – до цього три роки обіймав посаду волинського губернатора. Тож на вакантне місце було призначено очільника Пермської губернії П. М. Клушина [30, 2].

Для координації діяльності чиновників генерал-губернатор розпочав видання спеціальних циркулярів. Останні були загальнообов'язковими для виконання на території регіону нарівні з розпорядженнями Міністерства внутрішніх справ [3, 12].

Значними повноваженнями київський генерал-губернатор користувався для вирішення відомчих конфліктів між губернськими чиновниками: примиряв їх, зберігаючи стабільність в регіоні. Для цього він змінював місце служби конфліктуючих посадовців у межах генерал-губернаторства. Найчастіше стосунки загострювались між губернською адміністрацією та військовими, присутність яких зросла після польського Листопадового повстання. Суперечка виникла між підполковником корпусу жандармів Ф. І. Беком та волинським губернатором О. І. Звегінцевим. Останній у листі генерал-губернаторові скаржився, що Ф. І. Бек втручався в роботу Волинського губернського правління і погрожував звільненням тим чиновникам, які не виконували б його розпоряджень. Стосунки загострилися після того, як губернатор відмовив Ф. І. Беку сплачувати його квартирування коштами міських прибутків [24, 19 зв.-25]. Напружена ситуація зберігалась до 13 листопада 1837 р., коли вийшов указ про переведення самого О. І. Звегінцева на службу у Міністерство внутрішніх справ.

Однією з форм контролю за діяльністю губернаторів була система документальної звітності. Свідчення про стан губернії начальник краю щорічно надсилав не лише імператорові і міністру внутрішніх справ, а й генерал-губернаторові. Крім того, губернатор першочергово повідомляв Київ про кожен новий захід щодо удосконалення державного управління. Серед пропозицій волинських губернаторів, поданих генерал-губернатору, було збільшення чисельності російських поміщиків шляхом залучення їх на державну службу та наділення земельною власністю [19, 273-273 зв.].

Останнє збігалось з позицією у цьому питанні Д. Г. Бібікова, який уважно розглядав ініціативи волинських губернаторів. Він підтримував заходи, спрямовані на розвиток торгівлі, зокрема відкриття у Житомирі ярмарок, побудови стаціонарних лавок для купців. З розумінням поставився до відведення додаткових пасовищ для коней та худоби за межами міста та загонів для тварин [31, 18-44].

До створення генерал-губернаторства основною формою контролю за діяльністю місцевих установ були губернаторські та сенаторські ревізії. Губернатор щорічно оглядав присутствені місця. В разі ж отримання верховною владою скарг від місцевого населення з центру відряджали сенаторів. Сенаторські ревізії Волинської губернії здійснювалися досить часто, зокрема 1799 р. її відвідали сенатори Лазарєв та граф Ільїнський, 1807 р. – сенатор Алексєєв, який з'ясував продовольчі можливості краю, 1816 р. сенатор Сіверс розслідував скарги про зловживання волинського губернатора, а 1820 р. сенатор Баранов визначав причини накопичення державних недоїмок. Після створення Київського генерал-губернаторства верховна влада не вдавалася до сенаторського ревізування, оскільки необхідну інформацію отримувала від генерал-губернатора. Тепер генерал-губернатор сам здійснював ревізії, які за формою можна поділити на офіційні – заздалегідь організовані, а тому про них повідомлялося губернській адміністрації та таємні – проведені з залученням чиновників з особливих доручень. До першої категорії, наприклад, належала ревізія діяльності місцевих установ, що її здійснив генерал-губернатор В. В. Левашов одразу після призначення. Її результатом стало реформування структури Канцелярії волинського губернатора та розширення владних повноважень губернського правління. У липні 1838 р. огляд Волинської губернії здійснив О. Д. Гур'єв, який наказав волинському губернатору покращити стан шляхів та мостів, а також посилити охорону в'язниць та поновити пожежний інвентар у містах [32, 10]. Ревізію, як засіб контролю за діяльністю місцевих установ, часто використовував Д. Г. Бібіков, який

ініціював таємні перевірки, залучаючи для цього чиновників з особливих доручень.

1839 р. генерал-губернатор розпорядився провести ревізію кордону з Австрійською імперією. Д. Г. Бібіков наказав з'ясувати службову поведінку місцевих чиновників, настрої населення, особливо поляків, а також можливість нелегального його перетину, що призводило до поширення контрабандних товарів [33, 1-1 зв.]. У серпні 1848 р. чиновник з особливих доручень майор Позняк з'ясовував ефективність діяльності чиновників під час боротьби з поширенням холери у Бердичеві та Кременці, зокрема функціонування місцевих лікарень та аптек. Додатковим завданням було відстежити як запроваджувались і діяли інвентарні правила. Під час серпневої ревізії Волинської губернії чиновник також здійснював нагляд за студентами у літні канікули, дізнавався про розповсюдження заборонених видань, а також з'ясовував як населенням краю сприймало реформи в Австрійській імперії, зокрема вирішення «польського питання» [34, 5-7]. Ревізії чиновників з особливих доручень були додатковим механізмом контролю за діяльністю волинських губернаторів.

Підведемо підсумки. Необхідність змінити управлінський механізм територіями Правобережної України виникла після Листопадового повстання 1830 р. Генерал-губернатори були наділені широкими повноваженнями для «якнайшвидшого злиття цього регіону з внутрішніми губерніями імперії» [3, 379]. Для здійснення цих намірів київські начальники розробляли власну тактику управління, яка полягала у конкретизації політичних, соціально-культурних і економічних державних заходів. З цією метою генерал-губернатор координував дії губернатора під час запровадження інвентарних правил, підсилення православної церкви, впровадження освітньої мережі російського зразка. Губернатор в обов'язковому порядку узгоджував з київським головним начальником власні управлінські ініціативи, а також кошториси витрат на потреби губернських установ, в тому числі й освітніх закладів. Система документальної звітності ставала вагомим механізмом для контролю за діяльністю волинських губернаторів. Генерал-губернатор

використовував і ревізії, які проводив особисто або ж залучав чиновників з особливих доручень. Додатковим важелем управління був контроль за кадровим призначенням губернаторів та інших губернських чиновників. Генерал-губернатори долали відомчі конфлікти в межах генерал-губернаторства, аби вони не заважали здійснювати державне управління.

1. Градовский А.Д. Собрание сочинений. Т. 9: Начала русского государственного права. Ч. 3: Органы местного самоуправления. - 2-е изд. - СПб.: Тип.М.М. Стасюлевич, 1908. - 599 с.
2. Романович-Славатинский А. В. Генерал-губернатор или губернатор? – К.: Т-во печ. Дела, 1889. – С. 3-10.
3. Шандра В. С. Генерал-губернаторства в Україні: ХІХ – початок ХХ століття / В. С. Шандра. – К.: НАН України І-н історії України, 2005. – 427 с.
4. Мацузато Кимитака Генерал-губернаторства в Российской империи от этнического к пространственному подходу // *Ab Imperio*. – 2004. – С.427-459.
5. Лысенко Л. М. Губернаторы и генерал-губернаторы Российской империи (ХУІІІ начало ХХ века) / Л. М. Лысенко. – М.: узд-во МПГУ (издательство 2-е, исправленное и дополненное), 2001. – 358 с.
6. Минаков А. С. Губернаторский корпус и центральная власть взаимоотношения (по материалам губерний Черноземного центра второй половины ХХ – начала ХХ вв.) / А. С. Минаков, - Орел: Издательский Дом «Орлик», Издатель Александр Воробьев, 2011. – 488 с.
7. Арутюнян В. Г. Генерал-губернаторства при Александре І / Автореф. дис...канд. іст. наук. – М., 2008.
8. Романцов О. В. Практика унормування правового статусу військових губернаторів у Російській імперії (кінець ХVІІІ—початок ХІХ ст.) // *Регіональна історія України. Збірник наукових статей. Випуск 3.*—С. 205–216; Романцов О. В. Інститут київських військових губернаторів: джерельна

база дослідження // Регіональна історія України. Збірник наукових статей.

Випуск 4. — С. 249–260.

9. Иконников В. С. Александр Андреевич Беклешов (1743-1808), малороссийский военный генерал-губернатор, генерал-прокурор. — К.: Оттиск из КС, 1890. — 50 с.

10. Державний архів Житомирської області (далі - ДАЖО).- Ф.16, оп.4, спр.851.

11. Полное собрание законов Российской империи (далі - ПСЗ). — Собр. 1., СПб., 1830, Т. 26: 1800-1801. — №19 628.

12. ДАЖО. — Ф. 9, оп. 1 (дод.), спр.15.

13. ДАЖО. — Ф. 10, оп. 1, спр. 639.

14. Бикташева А. Н. Надзор над губернаторами в России в первой половине XIX в. // Вопросы истории. — 2007. - №9. - С. 97-105.

15. Державний архів Волинської області (далі - ДАВО). — Ф.486, оп.1, спр.27.

16. ДАЖО. — Ф. 70, оп. 1, спр. 6, 7, 8, 9, 11.

17. Центральний державний історичний архів України, м. Київ (далі – ЦДІАУК). — Ф.442, оп. 1, спр.10 716.

18. ЦДІАУК. — Ф. 442, оп. 1, спр.7700.

19. ЦДІАУК. — Ф. 442, оп. 1, спр. 5966.

20. Левицкий О. Из жизни учебных заведений Юго-западного края в 1840-х годах // Киевская старина. — 1906. — Т.92. — С.421-432.

21. Середонин С. М. Исторический обзор деятельности комитета министров. Комитет министров в царствование Николая I (1825 г. 20 ноября — 1855 г. 18 февраля). Изд. Канцелярии комитета министров. Т. II. Ч. II., СПб. — 1902. — 366 с.

22. ЦДІАУК. — Ф. 442, оп. 789 а, спр.84.

23. ЦДІАУК. — Ф. 442, оп. 789 а, спр.106

24. ЦДІАУК. — Ф.442, оп.1, спр.2411.

25. ЦДІАУК. — Ф. 442, оп. 793, спр.281.

26. ДАЖО. — Ф.10, оп.1, спр.48.

27. ПСЗ. – Собр. 2., СПб., 1854, Т. 28. – Отд.1: 1853 – №27 293.
28. ЦДІАУК. – Ф. 442, оп.297, спр.85.
29. ЦДІАУК. – Ф. 442, оп. 400, спр. 157.
30. ЦДІАУК. – Ф. 442, оп. 400, спр. 129.
31. ЦДІАУК. – Ф. 442, оп. 789 а, спр.89.
32. ЦДІАУК. – Ф. 442, оп.1, спр.2509.
33. ЦДІАУК. – Ф. 442, оп. 789 а, спр.177.
34. ЦДІАУК. – Ф. 442, оп. 789, спр.267.

Маркевич О. В. Волинський губернатор і генерал-губернатор у взаємодії та протиріччях (кінець XVIII – перша половина XIX ст.)

У статті на прикладі конструювання взаємовідносин між волинським губернатором і генерал-губернатором розглянуто основні форми та методи, якими влада забезпечувала потреби населення та держави. Проаналізовано завдання, які вимагали від київського начальника вироблення власної тактики управління, узгодження та координації дій, й вплив його на формування кадрового складу та подолання відомчих конфліктів.

Ключові слова: інститут генерал-губернаторства, Київське генерал-губернаторство, волинський губернатор, надгубернська установа, регіон, інтеграція.

Markevych O.V. Volyn governor and governor-general in the interactions and contradictions (late 18th – early 19th century)

The article is an example of designing the relationship between the Volyn governor and governor-general of the basic forms and techniques, which provide power needs of the population and the state. Analysis of tasks required of the Kyiv governor-general own development of tactics, negotiation and coordination, and its influence on the formation of personnel and overcoming departmental conflicts.

Key words: institution of governorship-general, the Kyiv governorship-general, Volyn governor, superprovince institution, region, integration.